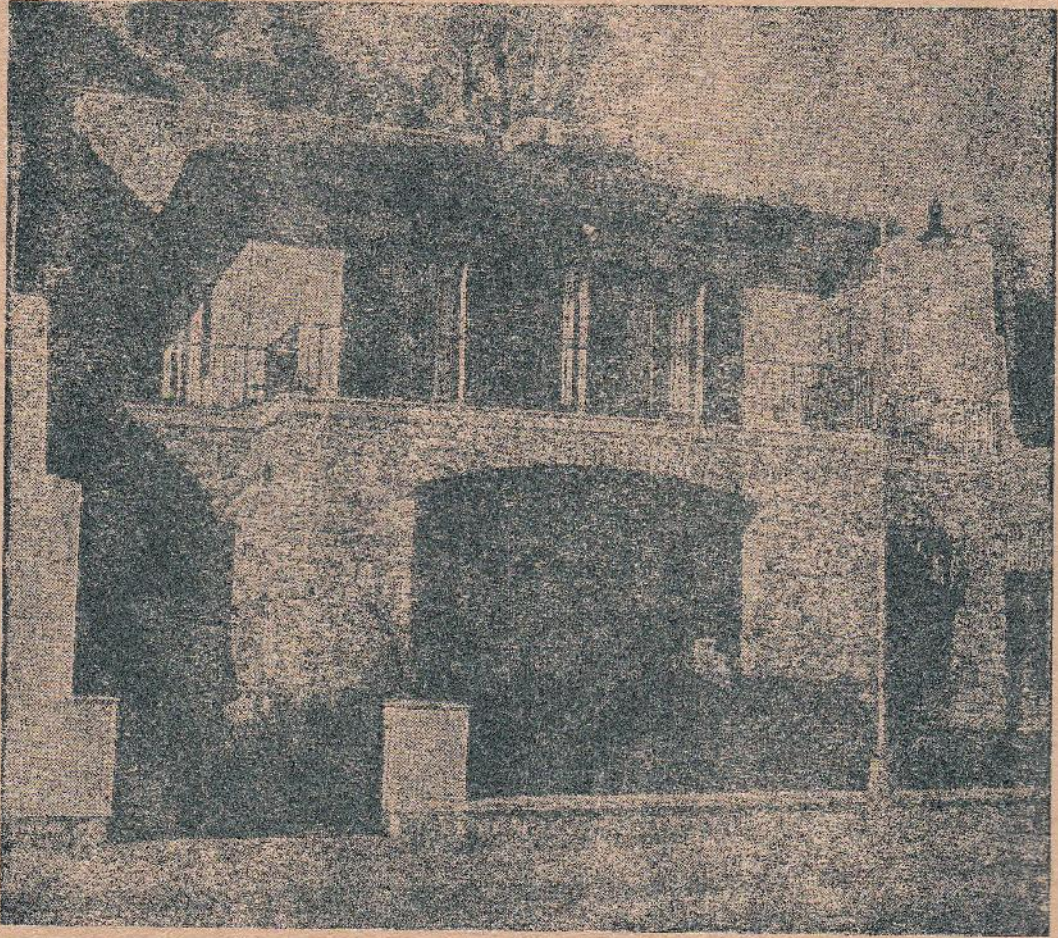

ARKİTEKT

AYLIK MİMARLIK, ŞEHİRCİLİK VE SÜSLEME SANATLARI DERGİSİ

5218 sayılı Kanun ve mavi haritası, Y. Mimar Zeki Sayar — Boyacıköyde bir villâ, Y. Mimar Kyûp Kömürcüoğlu — Ha-
liç'in inkişafı için yeni tasarımlar, J. M. Ostrowski — İki
No.lu parkta bir gazbona ait mülkâta — Mimari ve san'at
hakkında düşünceler, çeviren: Y. Mimar Naci Meltem —
Söke İmar planı ve raporu, Y. Mimar Kemal Ahmet Aru —
Sanat arhivinin mekâzlarını tanıyalım. Prof. Dr. Süheyl
Üner — Bir evcilik garajı — Avusturya lokoaktif deposu
— Yeni mağaza mimarisi — Hollanda, İmpat merkezi (Rot-
terdam) — Anıtlar Keskiniz! Y. Mimar Zeki Sayar — Ereğ-
li Limanı inşaatı, Y. Müh. Halid Arıoğlu — Türk Şehirciliği,
Y. Müh. Râim Mirzan — Utility-Unit ve Mon-eau nedir?
— Üniversite inşaatı yerinde meydana çıkarılan lâhîr, Mu-
zaffer Ramazanoğlu — İstanbul, Henri Prost — İsviçre Ma-
metgân inşaatı ve binalar, Y. Mimar H. Kemal Söyle-
mezoglu — 5218 No.lu kanun — Mimar, Çeviren Y. Mimar
Halûk Toğay — Sağlık şüphelerine ait alman — Evde dikiş
ve ütü işleri — Haberler — Bibliyografya — Yaza malze-
mesi piyasası cetveli.

9-12

L'ARCHITECTE :

REVUE MENSUELLE D'ARCHITECTURE
D'URBANISME et de DECORATION

Publiée par Abidin Mertes et Zeki Sayar, Architectes

SOMMAIRE

No. 9 - 12 - 1943

— La loi No. 5218 et sa carte bleue	187
Arch. Zeki Sayar	
— Un villa à Boyanköy «Bosphore»	189
Arch. Eyüp Kömürcüoğlu	
— Une nouvelle considération pour le développement de la Corne d'or	192
Ing. J. M. Ostrowski	
— Les projet de concours d'un Casino	193
— Quelques pensées sur l'art et l'architecture	202
Traduit, par arch. Naci Meltem	
— Le plan d'aménagement de «Söke» et son rapport	203
Arch. Kemal Ahmet Aru	
— Connaissans l'origine de l'histoire de notre art ...	212
Prof. Dr. Sübeyl Ünver	
— Un garage d'autobus	214
Arch. prof. Eskişundaklı, de (L'architecture)	
— Un dépôt des locomotives à «Avignon» (France)	215
Arch. Peirant, Ing. Lafaille, E.C.P. de (Le bâtiment)	
— L'architecture des nouveaux magasins	216
de st. Architectural Forum	
— Le centre du Bâtiment à (Rotterdam)	218
Arch. J.W.C. Boks	
— Ne touchez pas aux arbres historiques!	219
Arch. Zeki Sayar	
— La construction du port «Eregli»	220
Ing. Halid Arioğlu	
— L'urbanisme Turc	227
Ing. Râim Mirsan	
— Qu'est-ce que «Utility-Units» et «Bior-eau»	230
de (La Maison)	
— Un vieux tombeau trouvé à la construction de l'U- niversité d'Istanbul	233
Münzeffer Ramazanoğlu, Directeur du musée de Salute-Sophie	
— L'état archéologique et historique de la Ville d'I- stanbul	235
Conférence donnée par Henri Prost, traduite par Zahit Feran	
— Construction des maisons d'habitation et les «Zid- lungs» de Suède	239
Dr. Ing. Erik E. Ödöber traduit par H. Kemal Söylemezoğlu	
— La loi No. 5218	242
— L'Architecte! ... Traduit par l'arch. Halûk Togay	244
— Nouvelles	249
— Bibliographie	250
— Liste des prix de matériaux de construction	251

THE ARCHITECT:

MONTHLY PUBLICATION ON ARCHITECTURE,
CITY PLANNING AND DECORATION

Published by Abidin Mertes and Zeki Sayar, Arch

CONTENTS

No. 9 - 12 - 1943

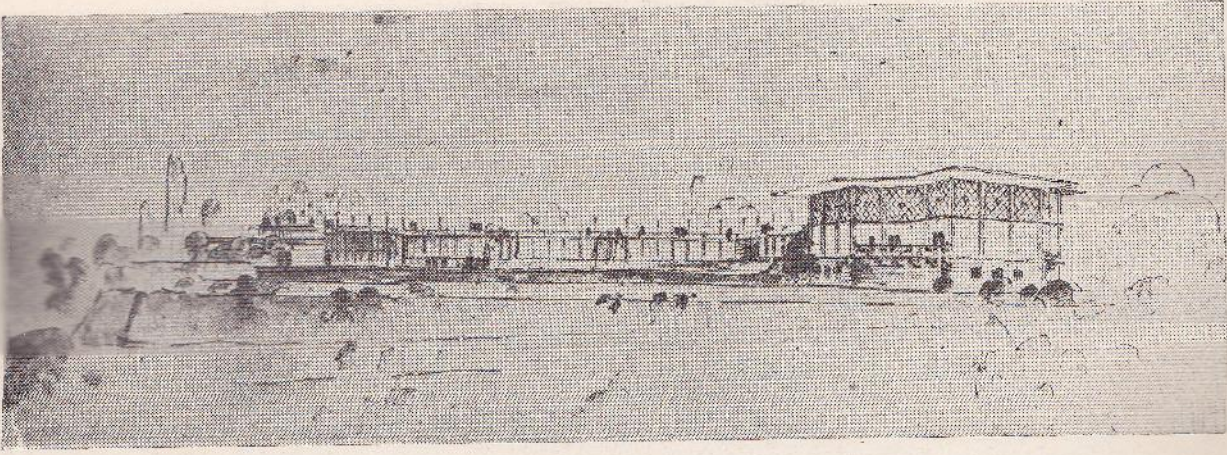
— Law number 5218 providing inexpensive land for inexpensive housing	187
Arch. Zeki Sayar	
— A villa in Boyanköy	189
Arch. Eyüp Kömürcüoğlu	
— New thoughts for improving land around golden horn	192
J.M.Ostrowski	
— Projects for a restaurant building in Park number two	195
— Thoughts on architecture and fine arts	202
Arch. Naci Meltem	
— Town planning of Söke	203
Arch. Kemal Ahmet Aru	
— That we get acquainted with the history of our fine arts	212
Prof. Dr. Sübeyl Ünver	
— Omni bus garage	214
Arch. Prof. Eskişundaklı	
— Locomotive park «Avignon» in France	215
Arch. PPeirant, Ing. Lafaille	
— Stores architecture in the United States of Ame- rica	216
— «Rotterdam» building center in Holland	218
Arch. J.W.C. Boks	
— Do not touch it is a monument	219
Arch. Zeki Sayar	
— «Eregli» harbour construction	220
Ing. Halid Arioğlu	
— Turkish town planning	227
Ing. Râim Mirsan	
— What is a utility unit!	230
— A tomb discovered while digging for construction of Istanbul University	233
Münzeffer Ramazanoğlu	
— Istanbul monuments and archaeological position ...	235
Henri Prost	
— Building construction in Sweden	239
Arch. H. K. Söylemezoğlu	
— Law number 5218	242
— Architect	244
Arch. Halûk Togay	
— News	249
— Bibliography	250
— Price of construction materials	251

EN İYİ KAHVE, KAKAO ve SALEP

KURUKAHVE: MEHMET EFENCİ MARDUMLARI

İSTANBUL

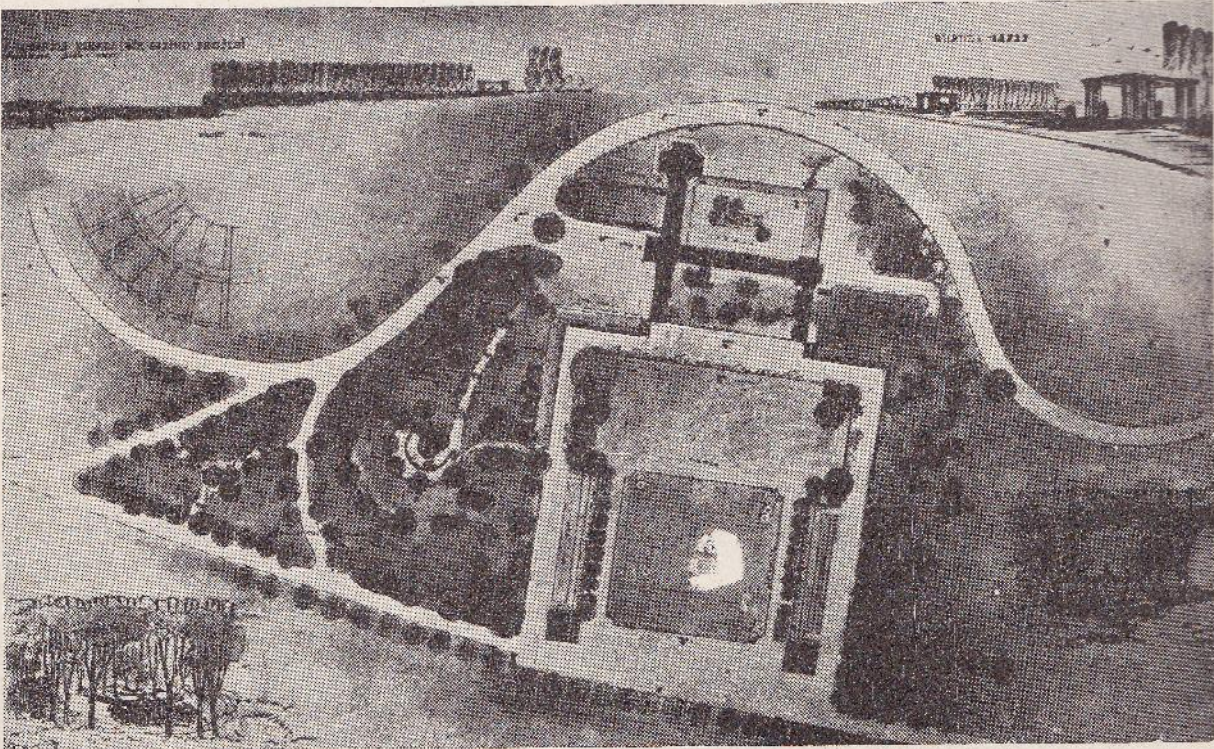
1 inci mükâfat: R: 14727 Y. Mimar Muhittin BİNAN, Gazanfer BEKEN, Orhan BOZKURT

İKİ NUMARALI PARKTA BİR GAZİNOYA AİT MÜSABAKA PROGRAMI

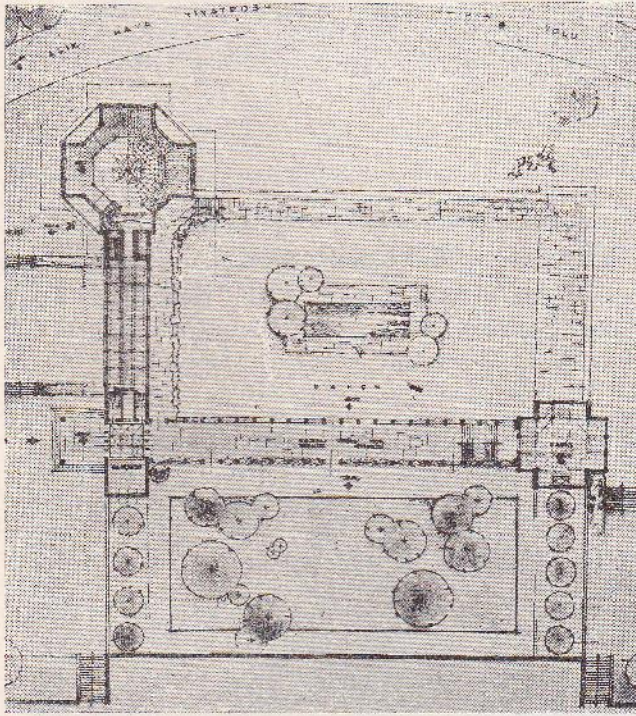
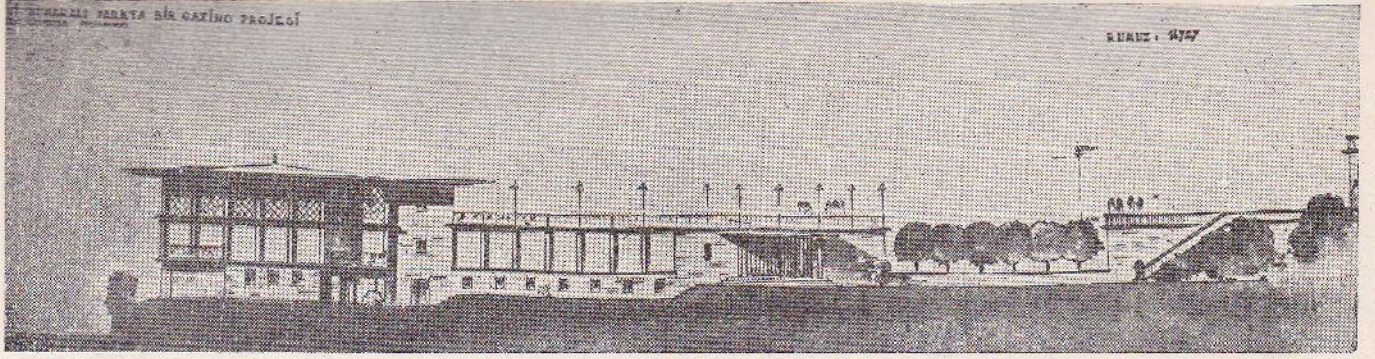
Bu müsabakanın gayesi 2 Numaralı Parkta inşa edilecek gazinodur.

Gazino, Belvünün doğu ciheti büyük taraçası ile halihazırda yapılmakta olan bahçeler sahası üzerinde

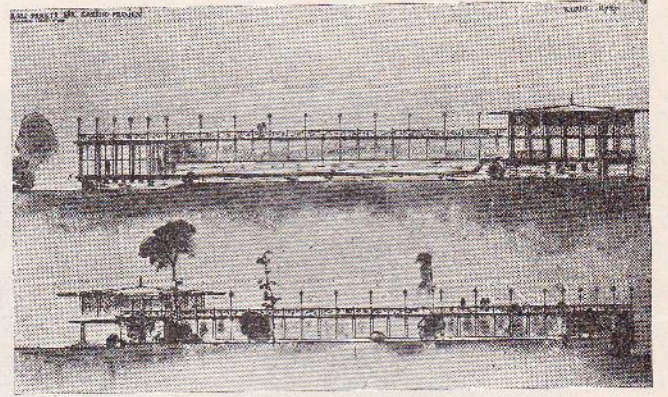
inşa edilecektir. Gazino, bir lokanta ile muhtelif salonlardan müteşekkil olacak müşterilerin ağaçlık arasından park ve Boğaza karşı güzel manzaradan müstefit olabileceklerdir.

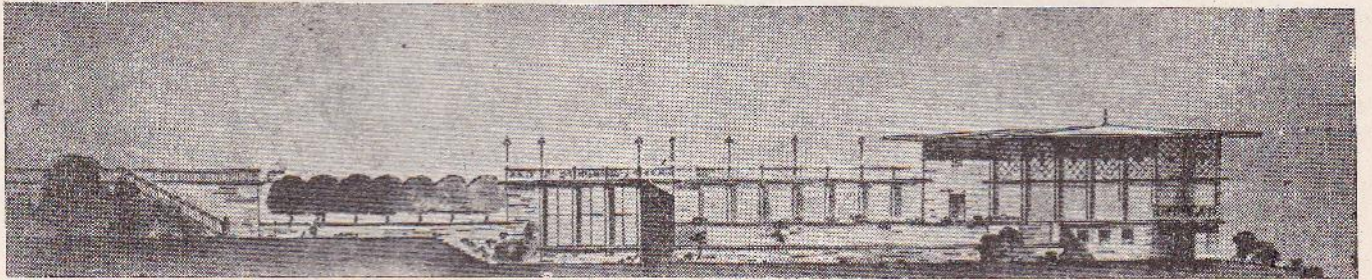
Vaziyet plânı

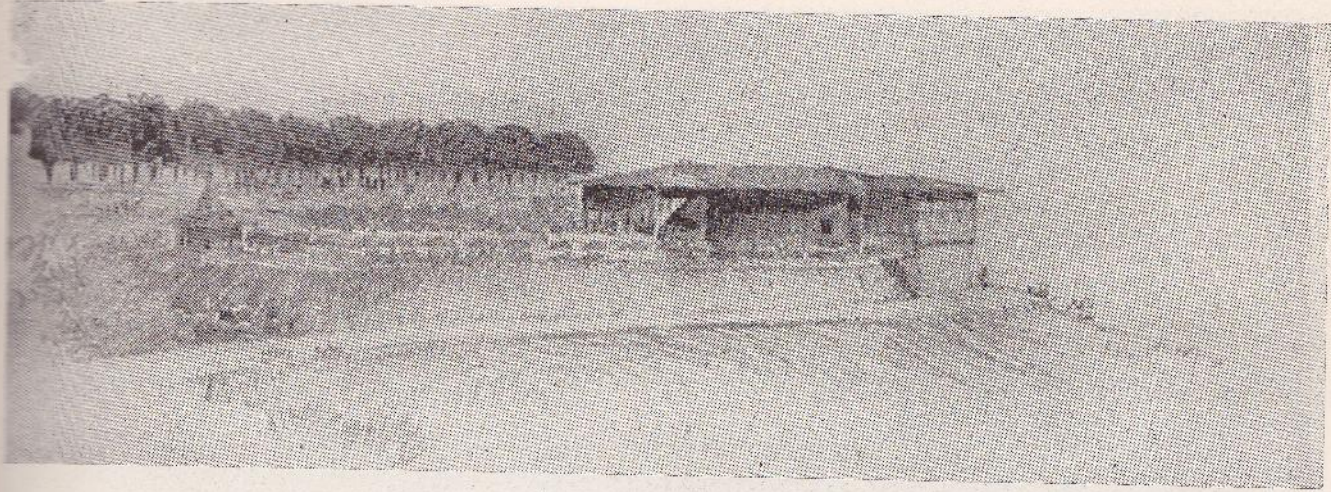

Birinci Mükâfat, Muhittin BİNAN,
Gazanfer BEKEN, Orhan BOZKURT

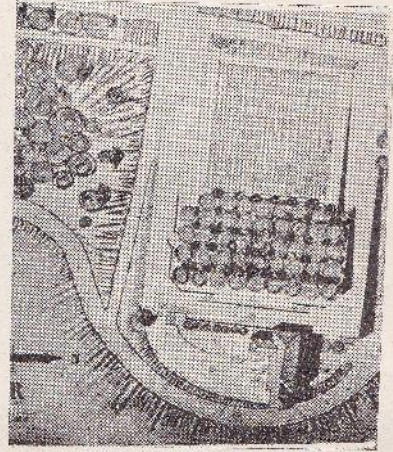
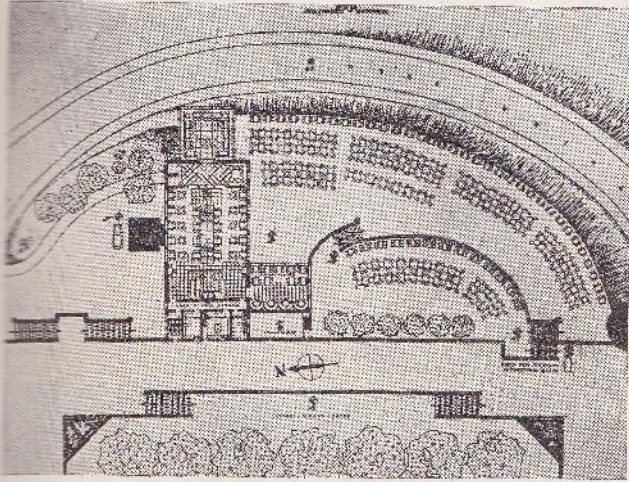

Umumî vaziyet plânı ve cephe

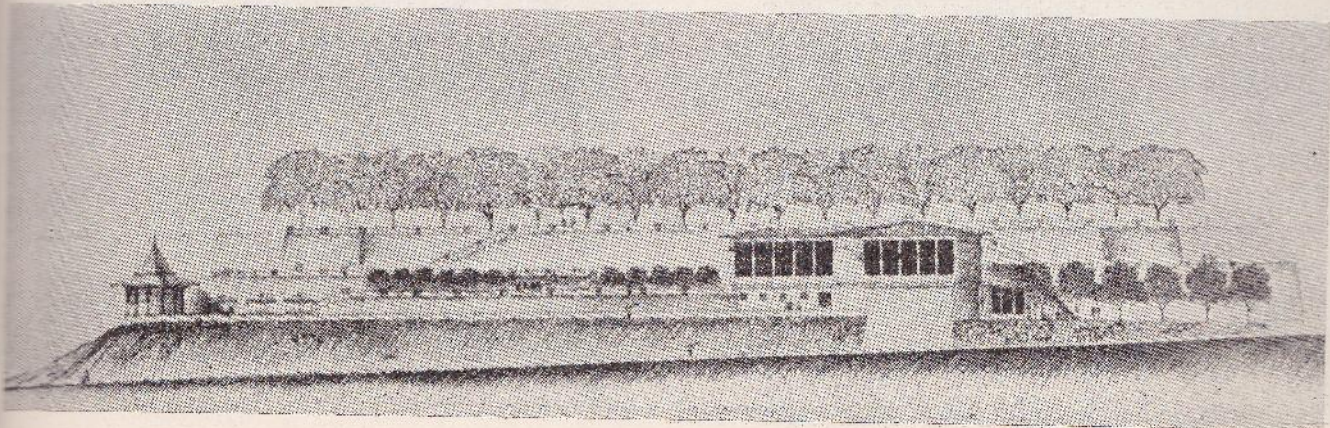

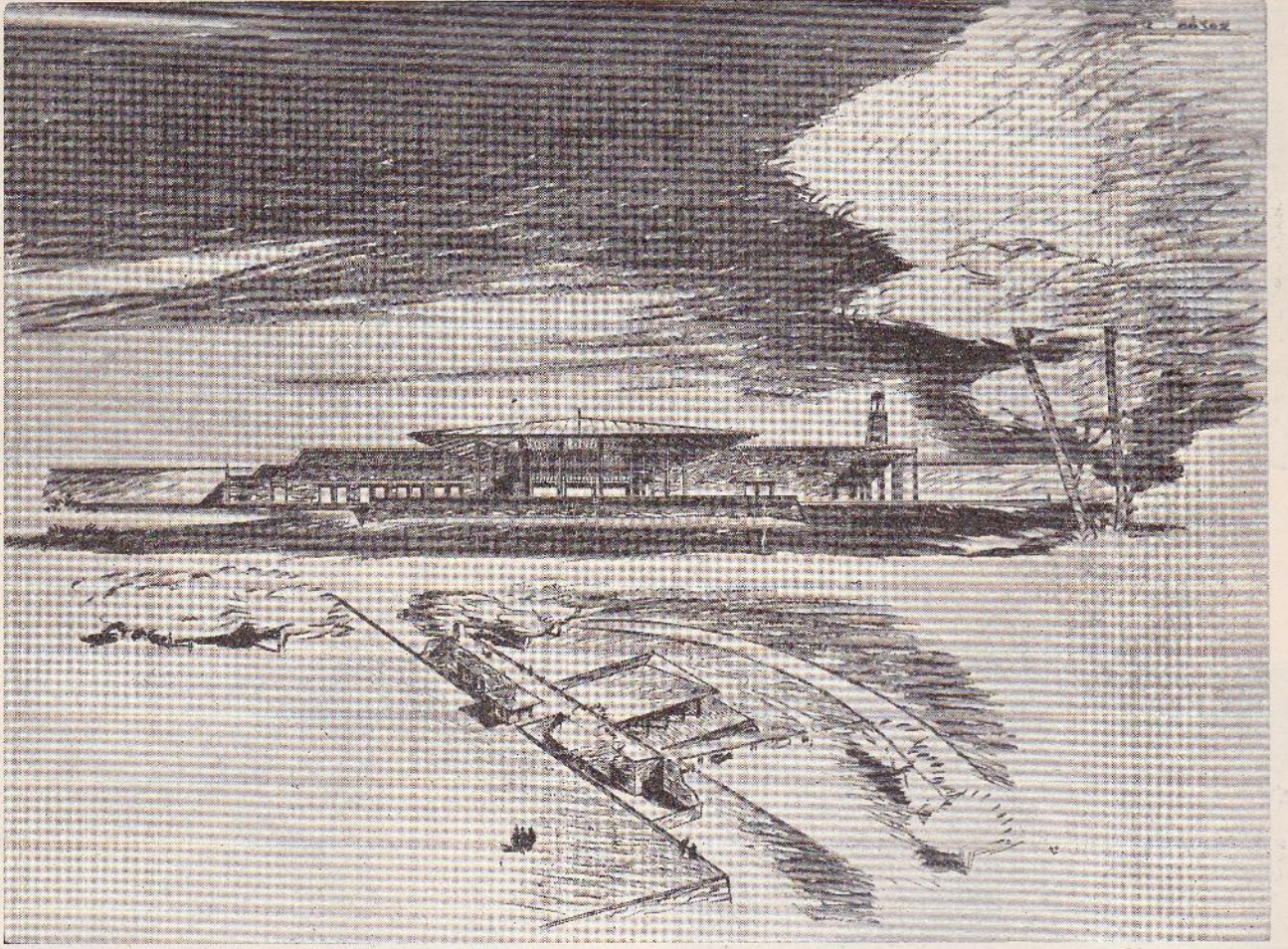

2 nci Mükâfat. Döçent Y. Mimar Hamit Kemalî SÖYLEMEZOĞLU, K. Ahmet ARU Projesi

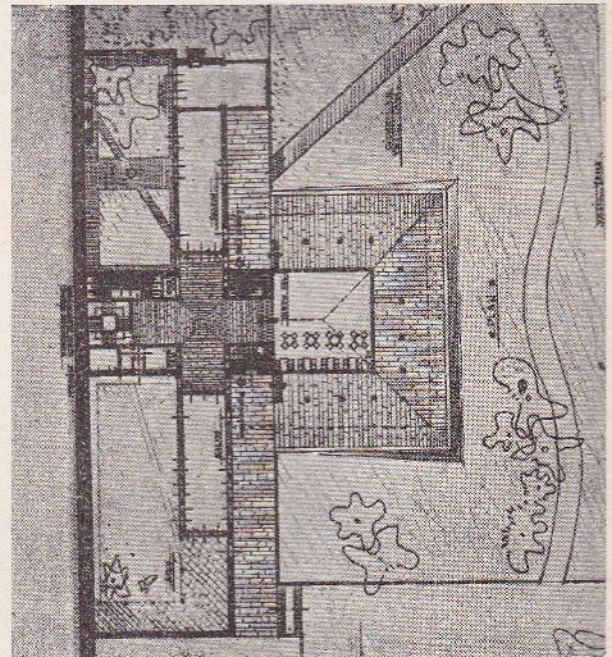
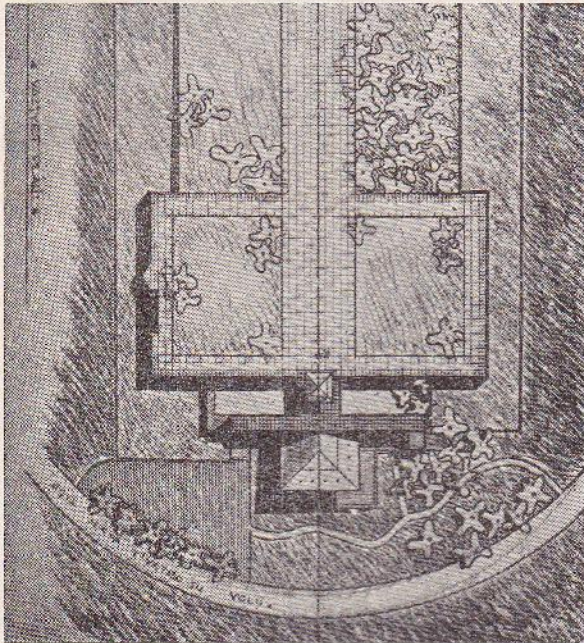

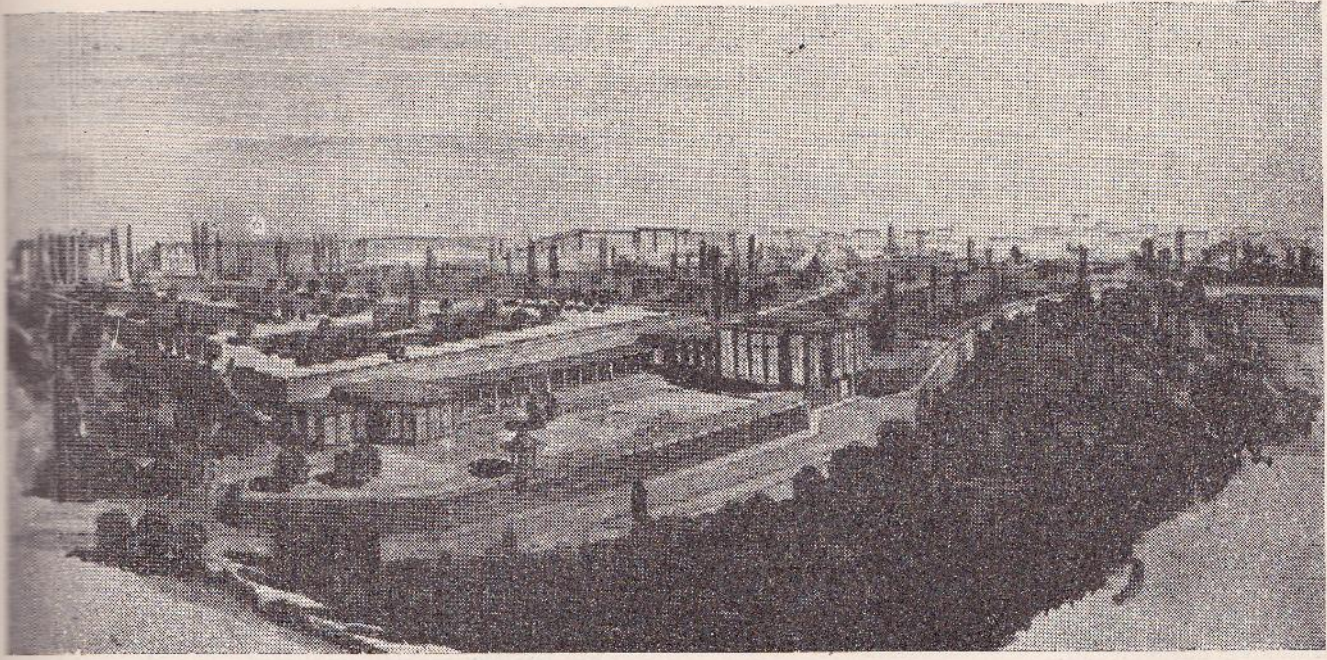
Vaziyet, kat plânı ve cephe elevasyonu

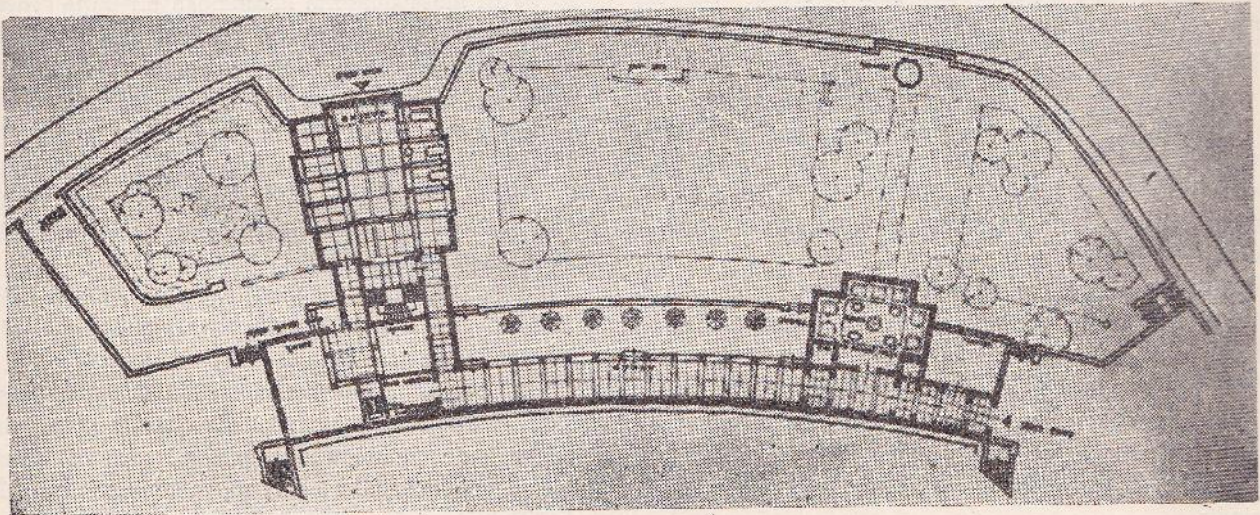
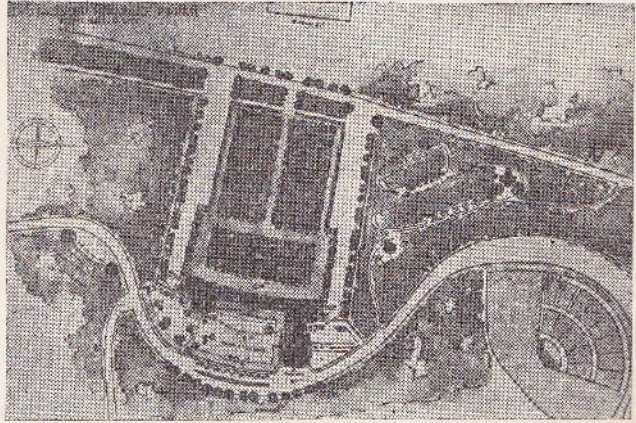
3 üncü Mükâfat: Y. Mimar Samim OKTAY, Nevzat EROL, Osman KAHRAMANKAPTAN, İnayet ÖNEY
(G. S. A.) Projesi

4 üncü Mükâfat: Y. Müh. Mimar Lâmi ESER ve
Gündüz ÖZDEŞ (İ. T. Ü.) Projesi

Menazır, vaziyet ve kat plânları

Mete caddesinin temdidi olan yeni tiyatro yolu ile gazinoya doğrudan doğruya gitmek mümkün olabilecektir. Teras ile parkın muhtelif gezileri de yayalar için kabili istifade bir hale getirilecektir.

Gazino ve müstemilâtına tahsis edilen saha bunlardan müteşekkil olacaktır.

A — Alt seviyede bulunan teras ile yolun kenarındaki tiyatro yakınlarına kadar uzanan saha, halkın rahatını en uygun şekilde sağlayacak koruluk, attraksiyonlar tertip ve tanzim edilmek üzere bu sahanın hudutları müsabıkların şahsî teşebbüs ve görüşlerine bırakılmıştır.

B — Meydanın nihayetinde bulunan ağaçlıklar da gazinoya ilhak edilip terasa merdivenlerle bağlanacaktır. Manzarayı ihlâl edebilecek hiç bir inşaat yapılmıyacak, fakat mimarî tezyinî motifler, portik, ve büyük terası güzelleştirmeye yarayan basık ve yer yer açık ihata duvarları bu ağaçlıkları tesbit, ve tahdit etmek maksadiyle düşünülebilir.

Lokanta salonu 75 ilâ 100 kişiyi ferah ferah istiap edebilecek bir tarzda olmalıdır. Lokanta ve müstemilâtının tertip ve tanzimi mümkün olduğu kadar büyük terası kuzey rüzgârlarından tahaffuz eder bir şekilde tasavvur edilmelidir.

İnşaat hiçbir suretle teras üzerinde gezenlerin görüşünü ihlâl eder mahiyette olmayacaktır.

Lokanta ve müstemilâtı tabiatile behemehal teras ile örtülecektir.

Vaziyeti itibariyle karakteristik bir manzaranın unsuru olan bu lokanta teras - koruluk ve muhtelif tertip ve tanzim keyfiyeti, heyeti unumiyesi bir kül halinde Maçka'nın güzel gezinti mahallinden görülebilecek bir durum arzemiş olacak ve Açık Hava tiyatrosu, Radyo Evi, halihazırda yapılmakta olan Spor ve Sergiler sarayı ile de kaynaşmış bir tarzda yapılması düşünülmelidir.

(Millî ve Milletler arası) sergiler esnasında Belvü merkezi yeşil bir hali teşkil ettiğine göre buraya muvakkat mahiyette inşaat yapılarak, tekrerrür edecek sergilere daha elverişli yeni pavyonları bu suretle yapmak kabil olabilecektir.

İhtimal yine bu yere sergi kurulduğu zaman, tabiatile gelecek halka, tekrar sökülebilecek hafif malzemeden yapılacak bir dekor içinde «Türk yemeklerini» burada teşhir edebilmek mümkün olabilecektir.

Bu mevzuubahis «Türk yemeği» halihazırda müsabaka için olmayıp, sırf Belvü meydanı yeşil halısının ne gibi gaye ve maksatlara kullanılabileceğini göstermek içindir.

İnşası tasavvur edilen lokantanın böyle fevkalâde hallerde vuku bulacak kalabalık için değil sırf tabii ve devamlı müşterileri tatmin eden mahiyette olması lâzımdır.

İstenilen Projeler:

a) 1/500 mikyasında umumî vaziyet plânı: Bu plân da giriş ve çıkışlar ve umumî plândaki yollarla alâkâlı otomobil bekleme yeri gösterilecektir.

b) 1/200 mikyasında tasavvur edilen binaların plânı:

c) 1/200 mikyasında icebettiği kadar enine ve boyuna kesit:

d) Bina veya binaların her cephesinden görüşleri 1/100 mikyasında.

e) En az bir umumî görünüş menazır (tek renkte) çizgi tekniği volf halen veya çini mürekkebi olacaktır. Bu menazır yüksekte olabilir.

f) Projenin ana hatlarını ve bunların mucip sebeplerini izah eden bir rapor,

g) İmalâtın muhtelif yerlerinde ne malzemesi kullanılacağı ve takribî bir keşif,

Jüri Heyeti:

Vali ve Belediye Reisi Başkanlığında aşağıdaki zevattan teşkil edilecektir.

1 — Umumî Meclis âzasından Y. Mühendis Ragıp Devres.

2 — Teknik Üniversite Mimarî Fakültesinden Ord. Prof. Emin Onat.

3 — Akademi Mimarî Şubesi Şefi Prof. Arif Hikmet Holtay.

4 — İmar Mütahassısı Mösyö Prost.

5 — İmar Müdürlüğü Akif Bazoğlu.

6 — İmar Müdürlüğünden bir Y. Mimar.

7 — Yüksek Mühendisler Birliğinden bir üye.

8 — Yüksek Mimarlar Birliğinden bir üye.

Jüri müsabakasının hitamından bir hafta sonra toplanacak ve 10 gün zarfında kararını vermiş olacaktır.

İştirak edecek projeler arasında 2 mükâfat ve 2 mansiyon verilecektir.

Birinciye: (1500) T. Lirası.

İkinciye: (1000) T. Lirası.

Üç ve Dördüncüye (250) 2 adet — Derece ve Mansiyon alan projeler Belediyenin malı olur. Ve bunlar da fikir olarak kullanılabilir.

Birincilik kazanan proje tatbik edildiği takdirde tatbikat projeleri ile inşaatın kontrolünü proje sahibine yaptırıp yaptırmamakta Belediye serbesttir.

Müsabaka müddetinin son günü 15 Eylül Çarşamba saat 17 dir. Müsabakaya iştirak edenler projelerini bu tarihe kadar bulundukları şehrin postasına tevdi etmeleri gereklidir. Bu husustaki posta makbuzunu İstanbul Belediyesi İmar Müdürlüğüne göndereceklerdir. Her

ne suretle olursa olsun Jürinin toplanacağı güne kadar gelmemiş olan projeler kabul olunmaz.

İstanbulda bulunanlar (15 Eylül Çarşamba saat 17) de projelerini İmar Müdürlüğüne makbuz mukabilinde teslim etmelidir.

Projeler bir ambalaj içinde teslim edilecektir. Ambalajı üzerine (İstanbul Belediyesi İmar Müdürlüğü) adresi ve bir kenarına müsabaka projesi kaydı konacak. Müsabıklar bir büyük zarf içinde projenin izahını bildiren not ile ayrıca hüviyetlerini bildiren hüviyeti, kapalı zarfa koyacak ve vereceklerdir. Bu büyük zarfın üzerinde yalnız beş rakamlı bir rumuz bulunacaktır.

Gerek proje üzerinde gerek diğer evrak üzerinde yalnız Beş rakamlı rumuz bulunacak proje sahibinin projesini sezdirecek her hangi başka bir işaret ve rakam bulunmayacaktır.

Bu şartlara uygun olmıyan projeler jüri heyetince açılmaz ve proje reddedilir.

Müsabaka şartları Belediye İmar Müdürlüğünden Yüksek Mühendisler ve Yüksek Mimarlar Birliğinden alınacaktır.

Projeler hakkında her hangi bir izahat ilân tarihinden en çok 15 gün içinde istenmelidir.

2 NO. LU PARKTA YAPILACAK GAZİNO PROJESİ MÜSABAKASI NETİCESİ

4/Kasım/948 saat 10 da Juri hey'eti muhtelif elemelerinden sonra kalmış olan altı proje üzerinde tetkiklerini yaparak aşağıdaki neticeye ekseriyetle varmıştır:

1 — (14727) Rumuzlu (10) No. lu proje: Y. Mimar Muhittin Binan, Y. Müh. Mimar Gazanfer Beken, Y. Müh. Mimar Orhan Bozkurt.

2 — (73737) Rumuzlu (16) sıra No. lu proje, Y. Mimar Hamit Kemalî Söylemezoğlu.

3 — (84302) Rumuzlu (14) sıra No. lu proje: Y. Mimar Samim Oktay Y. Mimar Nevzat Erol, Y. Mimar Osman Kahramankaptan, Y. Mimar İnayet Öney.

4 — (11210) Rumuzlu (18) sıra No. lu proje: Y. Müh. Mimar Lâmi Eser, Y. Müh. Mimar Gündüz Özdeş'in projesi kazanmışlardır.

Projeler 8 Kasım Pazartesi gününden 14 Kasım Pazar akşamına kadar Taşkışlada teşhir edilmiştir

Vali ve Belediye Reisi Umumi Meclis âzasından
Lütfi Kırdar Y. Mühendis

Ragıp Devres

Teknik Ünivresite Ord. Prof. Akademi Mimari Ş. Şefi
Emin Onat Prof. Arif Hikmet Holtay

İmar Md. Müttehassısı İmar Müdürü İmar Md. Y. Mimar

Prof. Hanri Prost Akif Bazoğlu Ruknettin Güney
Y. Mühendisler Birliğinden Y. Mimarlar Birliğinden

Y. Mühendis

Prof. Abdullah Türkmen

Y. Mimar

Maruf Önal

ARKİTEKTİN KOLLEKSİYONLARI

1932 - 1948 yıllarına ait 4 seri halinde, deri taklidi Pantazot ile ciltlenmiş olan dergimizi meslekdaşlarımızın ve sanatseverlerin istifadesine arzemiş bulunuyoruz.

«SÖKE» İMAR PLÂNI ve RAPORU

Hazırlayan: **Kemal Ahmet ARU**

İst. Teknik Üniversitesi Şehircilik Doçenti

SÖKE ŞEHİRİ İMAR PLÂN INOTU

1. Şehrin Coğrafi durumu.

Aydın şehrinin güney batısında, İzmir'in güneyinde bulunan Söke, Gümüş ve Samsun dağlarının arasındaki düzlüğe kurulmuştur. Kasabanın doğusundan Büyük Menderes geçerek güneyine doğru akmaktadır.

Bir ova kasabası olan Sökenin batısında Ege denizi ve Sisam adası, güneyinde Muğla İli bulunmaktadır.

Söke, Ege denizinin Anadolu kıyısından takriben 20 Km. içerde, Türk eliyle kurulmuş kadabalarından biridir. Aydın oğulları tarafından ilk defa Akçşehir adıyla kurulan Söke'nin yapılarında hiç bir yabancı tesir görülmemektedir. Bir pazar şehri olarak kurulan bu kasabada civar köylerin halkı mahsullerini satarlar.

Söke çok eski medeniyetlerin yaşamış olduğu bir bölgede kurulmuş bir kasaba olduğu için, civarı sanat değerini haiz eski devir mimari eserlerinin bakiyeleriyle doludur.

Bilhassa Etilerin, eski Yunanlıların, İyonların buarlarda oturduklarını hatırlatan harabelere el'an rastlanmaktadır.

2 — Şehre ait çeşitli bölgelerin ve inkişaf sahalarının seçilmelerinin sebepleri:

a - İdare bölgesi:

Şehrin idare bölgesi istasyon batısında mevcut bulvarın nihayetinde Aydın caddesi üzerinde kabul edilerek, Adliye, Vakıflar ve Hükümet binalarıyla bir merasim meydanı düzenlenmiştir.

b - Ticaret bölgesi :

Bugünkü ticaret bölgesinin yerini değiştirmek için de bir sebep mevcut değildir. Bu bölge, merkezinde belediye binası bulunmak üzere, tanzim edilmiş ve güney doğusundaki mağazalar caddesiyle (İstasyon cad.) tahdit edilmiştir.

c - Endüstri bölgesi:

Bugünkü sanayi müesseseleri, şehrin muhtelif mevkilerine yayılmıştır. Halbuki kuzey batıdan esen hâkim rüzgâr gelişi güzel yerleşmiş endüstri müesseselerinin dumanlarını şehrin üzerine götürmektedir.

Hem hâkim rüzgâr istikameti bakımından, hem de

endüstrinin demir yolu ile alâkası gözönünde tutulursa, demiryolunun doğusundaki sahalar endüstrinin ilerde yerleşeceği en uygun bir mevki olacaktır. Endüstri yapı adaları için demir yolundan ayrı bir hatta çevrilmiş, bu suretle nakliye meselesi de kolaylaştırılmıştır. Endüstri bölgesinin kuzeyinde demir yoluna paralel bir ada üzerinde nakliye için lüzumlu depolar sıralanmıştır.

d - İkamet bölgeleri:

Şehrin eski ikamet bölgelerini teşkil eden Konak, Kemalpaşa, Fevzipaşa, Yenicami, Çeltikçi ve Cumhuriyet mahallelerinde, yapı adalarında ve yollarında tasahihler yapılarak muhafaza edilmiş Konak mahallesinin kuzeyinde yeni bir mahalle, Çeltikçi ve Cumhuriyet mahallelerinin güneyinde de ikinci bir yeni mahalle ilâve edilmiştir. Yeni endüstri bölgesinin batısında da işçiler için bir nümune mahallesi tanzim edilmiştir.

e - Bağ ve bahçeler bölgesi :

Şehrin kuzeyinde, doğusunda ve güneyinde tevsî sahalarının kenarlarında büyük parseller üzerinde sebze ve meyva bahçeleri tanzim edilmiştir.

f - Spor bölgesi:

Şehrin spor sahası olan bugünkü arazi, Sökeye lüzumlu olan spor tesislerine kâfi gelecek büyüklükte değildir. Saha bir taraftan dereye, diğer taraftan da sun'î bir mâni olan Forbes fabrikasına dayanmıştır. Etrafının binalarla çevrilmiş olması da bu spor sahasının havasını bozmaktadır. Spor sahalarının şehirlerin kenarlarında temiz hava içinde bulunması doğru olduğundan batıda demir yolunun öbür tarafında yeni spor sahası, klüp ve tenis sahaları yerleştirilmiştir. Eski spor sahası da merkezî bir antrenman sahası olarak muhafaza edildi.

g - Küçük san'atlar, hayvan pazarı:

Güneyde Milâs yolu girişinde, ve batıda Bağarası yolu girişinde köylü hayvan ve arabaları için meydanlar, ateşli san'atlar için dükkânlar, han, sundurma, ahır gibi tesislerle tanzimler yapılmıştır.

3 — Birinci inkişaf sahası olarak seçilen yer ve bu kısmın seçilmesinin sebepleri:

Yeni hükümet meydanı kuzeyindeki arazi şehrin birinci inkişaf sahası olarak seçildi.

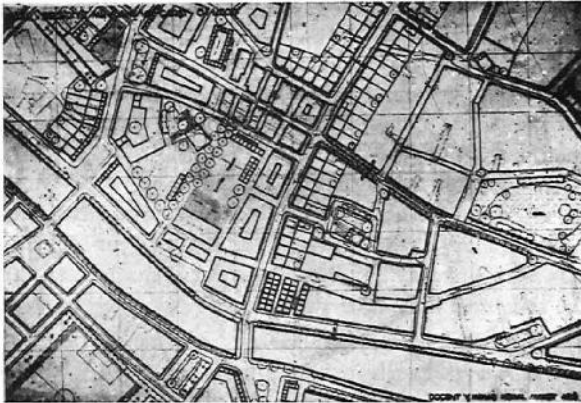
Sökenin

İstasyona yakınlığı, yüksek ve temiz hava içindeki vaziyeti burasının seçilmesine âmil olan sebepler meyanındadır. Aydın şosesinin bu yeni mahallenin içinden geçmesi ve bu şosenin de fazla işlek bir yol olmayışı, her zaman muntazam yol kaplaması bulunacak bu cadde vasıtasıyla şehir merkezine iyi bağlanmış bulunması bu mevkiin seçilmesine âmil olan diğer sebeplerdir.

Şehrin güneyinde çiftçi halk için ikinci bir inkişaf sahası düşünüldü. 1:1000 imar plânında buradaki yapı adaları daha büyük parsellere bölünerek küçük çiftlikler şeklinde tanzim edilmiştir.

İstasyonun doğusunda ve kuzeyinde, spor sahası civarında 15 sene sonraki ikinci inkişaf sahaları, halen plânda sebze bahçeleri, veya boş araziler şeklinde bırakılmış ve bu suretle bu yerlerin şimdiden bir spekülasyon mevzuu olması önlenmiştir.

4 — Eski şehir kısmının değişme imkânları, korunacak olan kısımların ne şekilde korunabileceği kasaba karakterini ve kültürel özelliklerini devam ettirebilmek için ihya edilmesi lüzumlu görülen inşaat tarzları, zamanla ihmal edilmiş mühim binalarla âbidelerin ve meydanların ne tarzda düzeltilebileceği:

Belediye ve Çarşı

Eski şehir kısımlarında muhafazakâr davranılmış, yalnız lüzumsuz çıkmazlar hazfedilerek, sıkışık mahalleler içine küçük yeşil sahalara, çocuk bahçeleri ilâve edilmek suretiyle buraların biraz ferahlaması temin edilmiştir.

Şehirde kültürel bir özelliği bulunan bir inşaat tarzına tesadüf edilmedi. Eski binalar içinde menşei İzmir ve Sakız tertibi olan evler görüldü. Söke'ye has bir tip göstermek kabil değildir. Yeni inşaatda da mahalli bir özelliğe tesadüf edilmedi. İlerki seneler inşaatında ihya edilmesi lüzumlu görülen, Sökenin taş duvar örgüleri tipidir. İnce tuğla veya kiremitle karışık kesme veya moloz taş duvar örgüleri bir özellik arz etmektedir.

Anadolu kasaba ve şehirlerinin bir çoğunda görüldüğü gibi Söke'de de cami ve benzeri âbidevi binaların etrafını başka binalar sarmış ve tesirlerini bozmaktadır. İmar plânında bu nokta gözönünde tutularak camilerin etrafları açılarak tanzim edilmiştir.

5 — Şehrin eski kısmındaki nüfus vaziyeti, plânda nüfus kesafetinin nasıl taksim edildiği, eski şehirde ve müstakbel şehirde hektar başına düşen nüfusla nüfus başına düşecek saha miktarları:

Sökede muhtelif senelerde yapılan nüfus sayımı neticeleri şunlardır:

1927	9100 nüfus
1935	10712 »
1945	11887 »

1927 ve 35 seneleri arasında artış: 1612 ve 8 senede artış nisbeti de $1612/9100 = 0,177$, senede artış: $0,177/8 = \%2,20$ dir. 1935 ve 45 seneleri arasında artış: 1179 ve 10 senede artış nisbeti $1179/10712 = 0,11$, senede artış: $0,11/10 = 1,1$ dir.

18 senede senelik artış ortalaması:

$$\frac{\% 2,20 = \% 1,1}{2} = \% 1,65$$

Senede $\% 1,65$ nisbetinde bir artışla, şehrin nüfusu 50 sene sonra mürekkep faiz hesabıyla 2,26 misline çıkacaktır. Yani:

$$11887 \times 2,26 = 26860 \text{ nüfus,}$$

Panoraması

Şehrin bugünkü meskûn sahaları 89 hektar kapladığına göre:

$$\text{Nüfus başına düşen saha: } \frac{890000}{11887} = 75 \text{ m}^2$$

$$\text{Hektar başına düşen nüfusta: } \frac{11887}{89} = 132 \text{ nüfus}$$

düşmektedir.

Anadolunun ziraatle meşgul olan şehirleri için nüfus başına 75 m². biraz azdır. 90 ile 100 m². arasında bir saha kabulü daha doğru olur.

İmar plânında eski şehirde birinci ve ikinci inkişaf sahaları için 240 hektar kabul edildi.

Bu suretle istikbalde nüfus başına düşecek şehir sahası :

$$\frac{2400000}{26840} = 89 \text{ m}^2$$

ve hektar başına düşecek nüfus da:

$$\frac{26860}{240} = 112 \text{ nüfustur.}$$

Bu suretle ileride şehrin kesafeti biraz dağılacak ve şehir ferahlayacaktır.

6 — Şehrin civarla ilgilerinin araştırılması:

Söke :

a - Aydın - Kuşadası (Ege denizi)

b - Aydın - Milâs

c - İzmir - Selçuk - Priene, Didima, Melet hara-

beleri turistik yolu üzerinde bulunan zengin bir kasaba daha ziyade bir transit merkezidir. Aşağıdaki cetvellerde belirtileceği gibi kasabaya bağlı köylerin büyük bir kısmı Milâs ve Bağarası yolları üzerinde bulunması dolayısıyla bu istikametten gelen şose üzerinde durulmuş, küçük san'atlar, hayvan pazarı, hanlar bu yol üzerinde tertiplenmiş ve köylerin istihsalâtını kolaylıkla istasyona nakledebilmesi için Cumhuriyet mahallesi içinden yeni bir yol açılarak, bir yeni köprüden, demir yolu kör hattının doğusundan bu transit yolu istasyona kavuşmuştur. Şehre giren ana yolların ehemmiyet derecesini incelemek için bu muhtelif istikametlerden ge-

len köylerin listesini hazırladık.

a) Kuzeyde ,Aydın şosesinden aşağıdaki köyler Sökeye gelmektedir.

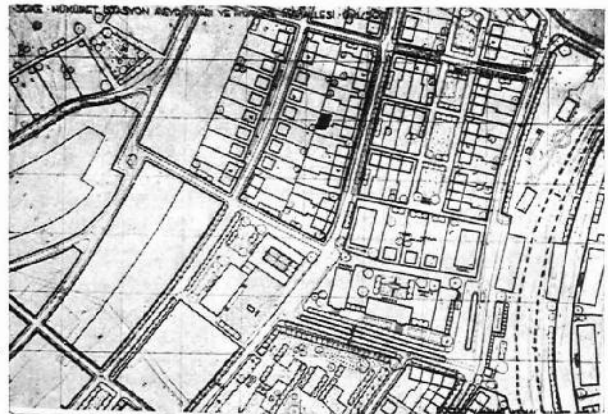
İsmi	Nüfusu
Kayas	107
Sazlı	576
Argavlı	236
	919

b) Batıda, Kuşadası şosesinden aşağıdaki köyler Sökeye gelirler.

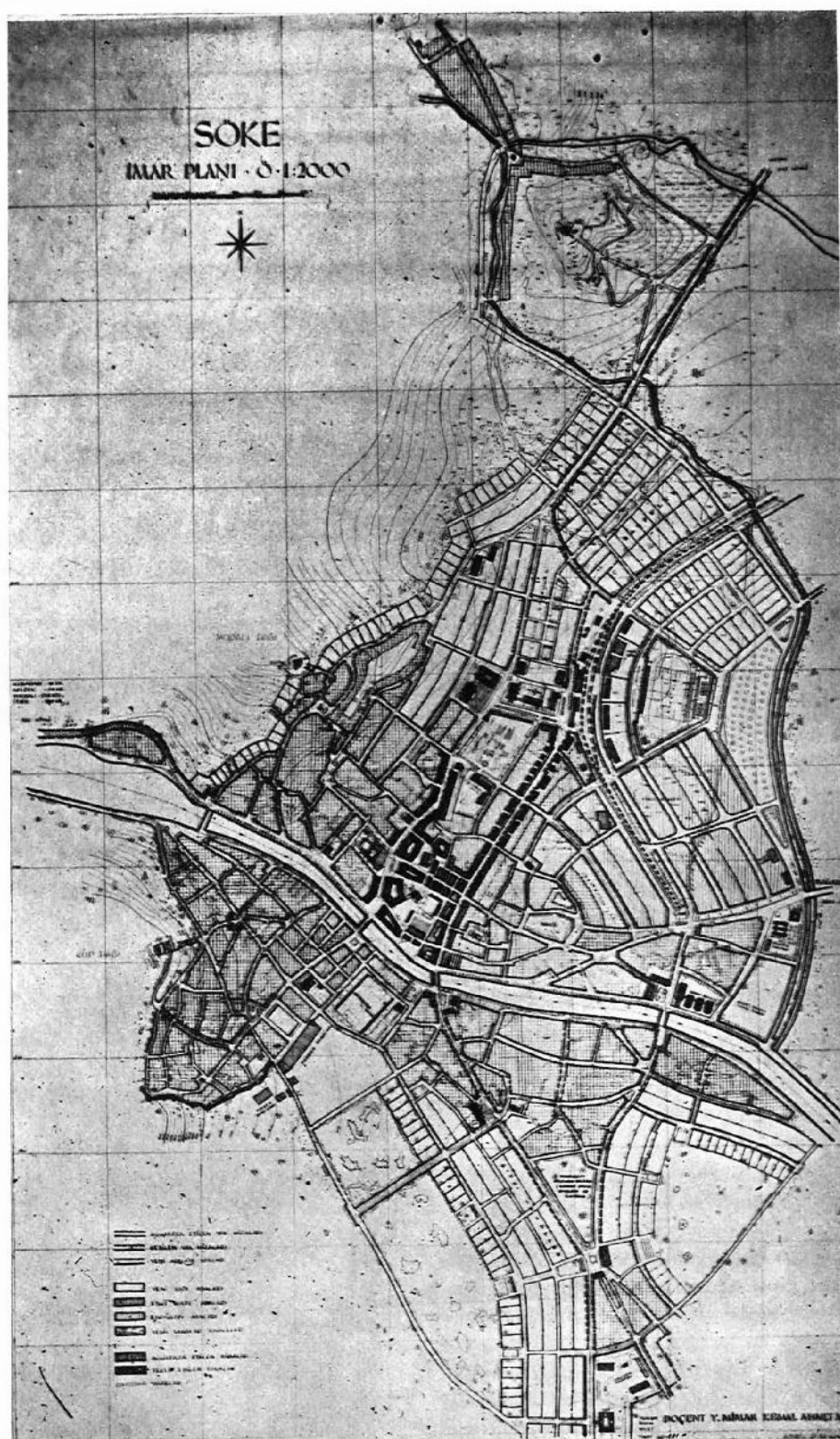
Tırha	276
Kızılışık	62
	338

c) Doğuda, Bağarası istikametinden aşağıdaki köyler Söke'ye gelmektedir.

Bağarası (Nahiye)	2231
Yeni köy	318
Avcılar	245
Bayırdamı	224
Domuzlar	87
Aslan yaylası	268

İstasyon meydanı ve Nümüne mahallesi

İmar planı

Kalcık	295
Kara atlı	283
Çalışlı	343
Kızılkarılar	396
Burun köy	689
Kısır	600
Güzeltepe	536
Nalbantlar	427
Sayrakçı	285
Çavdar	433
Kaygılı	445

8572

d) Güneyde Milâs (Priene, Didima, Milet) istikametlerinden şehre gelen köyler şunlardır:

Çayköy	194
Karacahayıt	587
Savıca	554
Özbey	629
Gümelez	354
Azap	361
Özbaşı	658
Avşar	183
Akköy (Nahiye)	766
Yeniköy	588
Serçin	649
Sarıkemer	1422
(Didima mâbedi)	
Yeni hisar	1254
(Milet mâbedi) Balat	701
Batıköy	418
Doğanbey (Nahiye)	808
Tuzburgazı	247
Atburgazı	1041
(Priene mâbedi)	
Güllübahçe	1186

11601

Muhtelif istikametlerden gelen köylerin yüzde nisbeti:

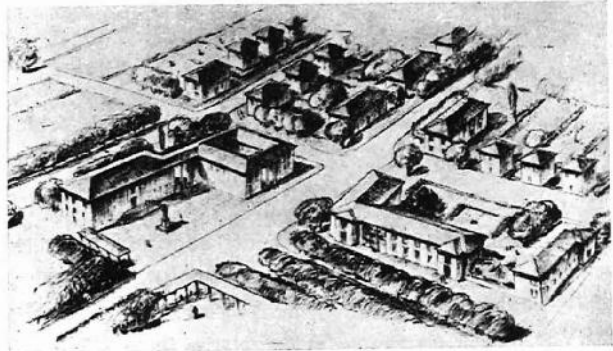
a) Aydın şosesinden:	$\frac{919}{21430} = 0,042$
b) Kuşadası şosesinden:	$\frac{338}{21430} = 0,016$
c) Bağarası istikametinden:	$\frac{8572}{21430} = 0,400$
d) Milâs istikametinden	$\frac{11601}{21430} = 0,542$

Yukardaki cetvellerden ve nisbetlerin hesabından anlaşıldığı gibi şehre gelen köylünün:

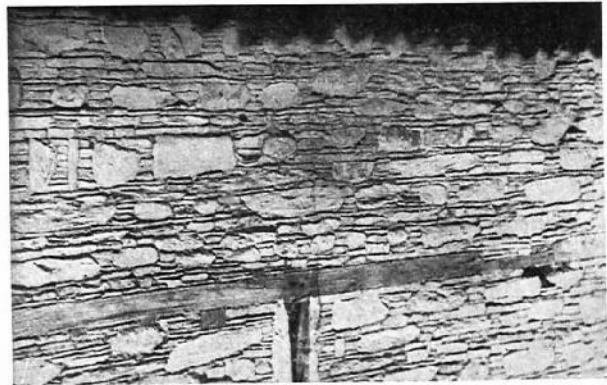
- % 54,2 si güneyden Milâs yolundan,
- % 40, güney doğudan Bağarası yolundan,

Kuzey tarafı

Hükümet meydanının kuşbakışı görünüşü.

Eski bir duvar

Umumi görünüş

% 4,2 si kuzeyden Aydın şosesinden,

% 1,6 sı da Kuşadası istikametinden gelmektedir.

Köyler seyrüseferinin merkezi sıkleti güneyde ve güney doğuda bulunmaktadır.

Gelen nüfusun ancak % 5,8 i kuzey ve batıdan şehre girerler.

Cumhuriyet mahallesi ve Yenicami mahallesinden geçip istasyona gidecek çevre transit yolu köylülerin marşandiz yolu olacak diğer ana caddelerden yükler ve sürüler trafiğini üzerine alacaktır.

Turistik yol:

İzmir Selçuk istikametinden gelecek turistik yolun şehir dahilinde geçeceği güzergâh da şöyle tanzim edildi:

Kuşadası istikametinden gelecek otobüsler derenin kuzey kenarını takip ederek demir köprü'nün yerinde yeniden inşa edilecek köprüden geçip Albayrak caddesinden devam edecek, Milâs istikametinde şehirden çıkacaktır.

Bu yol üzerinde halen kasaplar halinin bulunduğu mevki tanzim edilecek otobüslerin duracakları ve seyyahların incekleri mevki olarak seçilmiştir. Seyyahlar buradan şehrin belediye ve hükümet meydanlarını camilerini kolaylıkla ziyaret edecekler ve icap ederse Belediyede dinlenebileceklerdir.

7 — Kasabanın topoğrafik özellikleri, eski kısmının yerleşik özellikleri ve yeni şehrin inkişaf hasasına zamanla yayılışında kazanacağı karakter:

Söke kasabası batıdan doğuya doğru hafif bir meylle inen bir zemin üzerinde kurulmuştur.

Batıda Küp dağı, ve Moralı dağı arasındaki bir boğazdan Söke çayı gelerek şehri batı güneydoğu istikametinde iki kısma ayırır.

Halen meskûn bulunan Küp dağı ve Moralı dağı yamaçları, seyrüsefer bakımından büyük güçlükler doğurmaktadır.

Bu dağ mahallerine tekerlekli vasıtalar fazla me-yilden dolayı çıkamamakta olduğu mahallinde tetkikler yapıldığı sırada görülmüş, mahsul, vesair nakledilecek eşyanın buralara develerle nakledildiği müşahede edilmiştir. Bu arazinin fazla meyilleri, bu mevkilerde bu-

gün yeni mahalleler kurulmasına mânidir ve şehir bu mahalleler gerilerinde tevessü edemeyecektir. Moralı dağı etekleri kuzeyde ve kuzey doğuda güzel sathı ma-iller arzetyekte ve buraları Konak mahallesiyle Fevzi-paşa mahallesinin inkişaf sahalarını teşkil etmektedir. Şehrin daha ilerdeki inkişaf sahalarını da, Kızılkilise çayına kadar uzanan Aydın şosesinin kenarları teşkil edecektir. Arazi spekülasyonunu önlemek için buraları şimdiden yapı adalarına ve parsellere taksim edilme-miştir.

Yeni cami mahallesine de demir yolu ve pulluk fabrikasına kadar dayanan bir inkişaf sahası düşünül-müştür.

Cumhuriyet ve Çeltikçi mahalleleri sâkinleri zira-atçı olduklarından buraları için de tarlalar istikametinde geniş inkişaf sahaları tertip edildi.

8 — Kasabada zamanla tatbik edilecek inşaat sistemleri, tek, grup, ve bitişik evlerle kat evleri-nin nerelere yerleştirileceği ve kat sayıları:

A — Eski şehirde:

a) Eski şehir mahallelerinde yol şebekesine dahil edilen 6-8 m. genişliklerindeki yollar kenarına bir bodrum ve bir kat yükseklik verilecek ve mahallî vaziyete göre tek ev veya bitişik ev inşasına müsaade edilecektir. Bu yollardaki binaların yüksekliği $2,00 + 3,50 = 5,50$ m. yi geçemez. Ancak 9.50 m. yol genişliğinden sonra bir bodrum ve iki kat inşasına ruhsat verilecektir. Bu yükseklik eski şehir kısmında azamî olup

$$2,00 + 3,50 + 3,50 = 9,00 \text{ m.}$$

yi geçemez.

Eski şehirde imar plânında hazfedilen çıkmaz yol-lar kenarında yeni evler inşasına müsaade edilmez.

b) Eski şehirde kat evleri :

Uzunçarşı caddesinin demir köprüden itibaren istasyona doğru 300 m. lik kısmı ile Aydın caddesinin, hükümet meydanından parka kadar uzanan 250 m. lik kısmı üzerinde 3 katlı (Alt kat mağaza, üst iki kat bü-ro, apartıman) bitişik kat evlerine müsaade edilecektir. Bu kütlelerin yüksekliği $4,50 + 3,50 + 3,50 = 11,50$ m. o-labilecek, zemin kat mağaza yapıldığı takdirde bura-sının yüksekliği 4,50 m. olacak, yapılmadığı takdirde 1 m. si yoldan yüksekte kalan bir-bodrum üzerine 3 kat

Umumi görünüş

(3×3,50) inşa edilecek ve bu suretle saçak yükseklikleri her iki şekilde de aynı kalacaktır.

B — Yeni şehirde:

a) Bitişik ve grup evler:

Mühim ana caddelerin kenarlarında bir bodrum ve iki katlı bitişik ve grup evler inşasına müsaade edilecek, bunların yüksekliği de $2,00 + 3,50 + 3,50 = 9,00$ m. den fazla olmayacaktır.

b) Tek evler ve çift evler:

Yeni ikamet muntakalarında 6-8 m. yollar kenarına bir bodrum, bir kat (5,50) ve 9,50 m. ve ondan geniş yollar kenarına bir bodrum iki kat (9,00 m.) yükseklikte tek ve çift evler inşasına müsaade edilecektir.

Çevre yolları kenarında ve tarlalara bitişik arsalar üzerinde yol genişliğine tâbi olmadan bir bodrum bir kat (5,50 m.) yükseklikte binaların inşasına müsaade edilecektir.

9 — Yeni oturma bölgelerinde parsellerin ortalama büyüklükleri, ön bahçeleri:

Tek evler inşa edilecek parsellerin genişlikleri 15 - 20 m. arasında kabul edilebilecektir. Sıra evler için parsel taksimatı 7,00 m. ye kadar inecek, bundan daha dar parsel taksimatı yapılmıyacaktır.

Güneyde yeni çiftçi mahallesinde parseller 20/40 veya 25/50 ölçülerinde kabul edilebilir. Bu kısımlardaki çiftçi evleri bir avlu etrafında ahır, samanlık, arabalık gibi yapıların tertibine müsait bir şekilde tanzim edilecektir. Yeni şehir kısımlarında 3-5 m. arasında ön bahçeler bırakılacaktır.

10 — Yeşil sahalar, parklar:

Söke'nin yeşil sahalarını teşkil eden elemanlar şunlardır:

- Kuzeyde takriben 30 hektarlık sebze ve meyva bahçeleri,
 - Yeni spor sahası ve parkı,
 - İstasyon - Aydın şosesi arasında mevcut ve muhafaza edilen büyük park,
 - Bilûmum yeni ve eski okul bahçeleri,
 - Yenicami mahallesinde park haline getirilecek eski mezarlık,
 - Eski spor sahası,
 - Dere boyunca devam eden ağaçlı gezinti yolları,
 - Güneyde büyük meyva bahçeleri,
 - Eski mahallelerde tanzim edilecek park ve çocuk bahçeleri,
 - Camiler etrafında tanzim edilecek parklar,
 - Yeni halkevi ve hükûmet parkları.
- Bütün yeşil sahalar ağaçlı yollarla birbirine bağlanacak ve şehri bu sahalar çevirecektir.

11 — Manzara noktaları:

Kuzeyde yeni spor sahası karşısındaki küçük tepe, Morali dağ, Küp dağın hâkim noktaları üzerine gazinolar yerleştirilmiş ve buraları manzara noktaları olarak tanzim edilmiştir.

Bu muhtelif tepeleri hem şehre hem de birbirine bağlayan gezinti yolları düşünüldü.

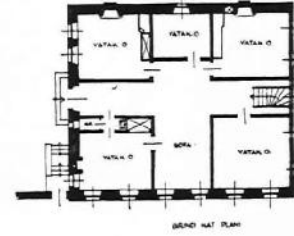
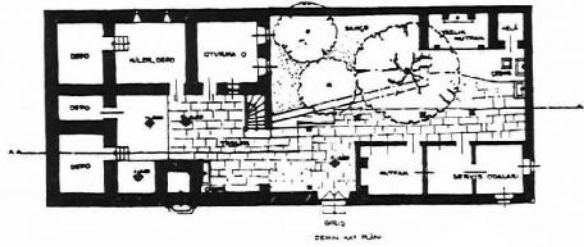
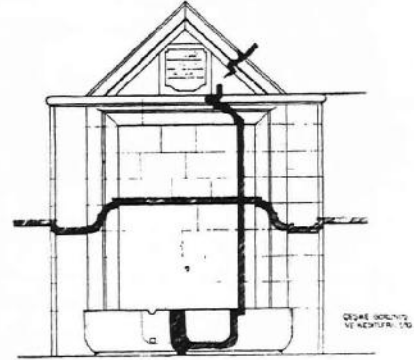
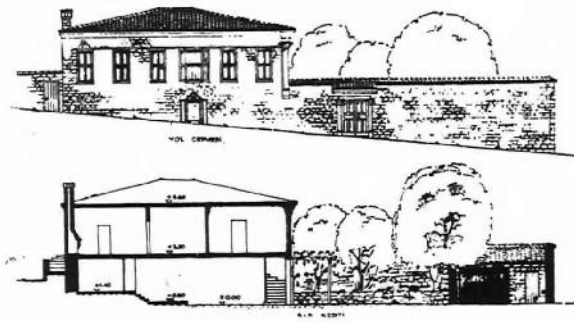
12 — Okullar:

İmar komisyonu raporundan ve yerinde yaptığımız

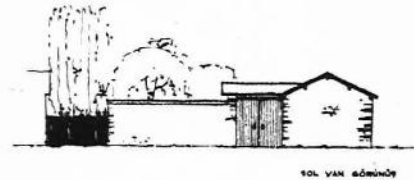
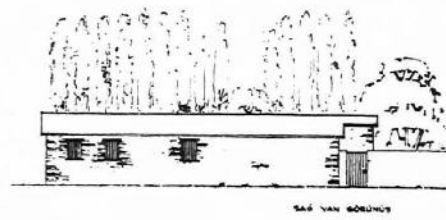
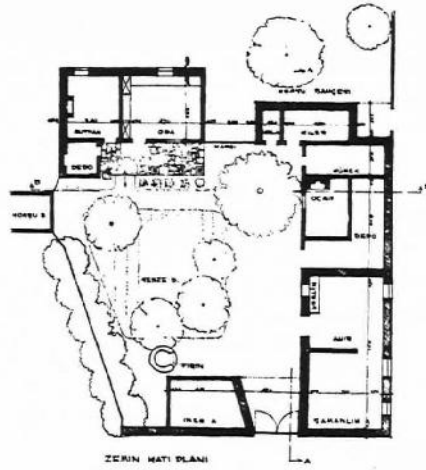
Umumi görünüş

SÖKE'DE BİR EV RÖLEVESİ • B. ALİ RİZA EVİ • ÖLÇÜ 1/100

DOĞ. Y. MİMAR KEMAL AHMET ARU

SÖKE RENÇBER EVİ RÖLEVESİ ÖLÇEK 1/100

DOĞENT Y. MİMAR KEMAL AHMET ARU

tetkikattan halen Söke'de 3 ilk ve 1 orta okulda 1281 öğrenci tahsilde bulunmakta olduğunu öğrendik.

1945 de yapılan sayımda da 2050 tahsil çağında öğrenci bulunduğu tesbit edilmiştir.

Bu iki rakamı bugünkü nüfusa nisbet edersek:

$$\frac{1281}{11887} = \% 10,7 \text{ ve } \frac{2050}{11887} = \% 17,20$$

nisbetini buluruz.

Müstakbel nüfusun tahsil çağındaki öğrenci sayısını bulmak için umumiyetle kabul edilen % 15 nisbetini kabul edelim :

$$0,15 \times 26000 = 3900 \text{ öğrenci}$$

Bugünkü okullar ancak 1200 öğrenciye kâfi geldiğinden, müstakbel imar plânında 3900 - 1200 = 2700 öğrenci için okul binası yerleştirmemiz lâzımdır.

Bir ilkokulda her sınıfın iki şubesi olduğuna göre 400 - 500 öğrenci okuyacaktır. Bir orta okulda yine her sınıfın iki şubesi olduğu takdirde: 250-300 öğrenci okuyacaktır. Müstakbel imar plânında mevcut okullardan başka 5 ilk okul ve 1 orta okul hesap edilmiş, ilkokullardan yalnız üçünün yeri, orta okulun yeri tayin edilmiş, ilkokullardan ikisi kuzeyde ifrazı yapılmıyan tevsi sahaları içinde olacağı düşünülmüştür.

$$\text{İlkokullar: } 5 \times 450 = 2250$$

$$\text{Orta okul: } 1 \times 300 = \frac{300}{2550}$$

Söke, ileride kurulacak san'at okulu da tahsil çağındaki öğrencilerin bir kısmını karşılayacaktır. Muhtelif yeni okullar imar plânında şu şekilde tevzi edilmiştir.

a) İlkokullar :

Güneyde Çiftçi mahallesi için Kanlıçitlik mezarlığında bir ilkokul (Bu okul şimdilik gösterilmemiş ve bu saha muvakkaten hayvan pazarı olarak kullanılacaktır.)

Konak mahallesinin kuzeyindeki tevsi sahaları içinde bir ilkokul, şehrin kuzeyindeki ihtiyat tevsi sahaları içinde de 2 ilkokul kabul edileceği farzedilmiştir.

b) Orta okul:

Şehrin merkezi sıkletini teşkil eden istasyon yakınında parkın güneyinde bir orta okul kabul edildi.

c) San'at okulu:

Bu tesisin ateşli ve duman neşreden atölyeleri bulunacağından hâkim rüzgârın aksi istikamette, endüstri bölgesinin güneyinde uygun bir mevkie yerleştirilmiştir.

13 — Açık pazarlar, haller :

Haftalık pazar halleri :

Söke'de haftada bir defa çarşamba günleri kurulan pazar, eski belediye önündeki meydana, burası tevsi

edilerek tanzim edilmiştir..

Civar köylerin % 94 ü Bağarası ve Milâs yolundan gelmesi dolayısıyla bu mevkie sürülerin, koşulu vasıtaların ve köylülerin, şehrin dahili seyrüsefer nizamını bozmadan, kasaba merkezini kirletmeden ulaşabilmeleri için demiryolu ucuna doğru yeni bir yol açılmış ve buradan istasyon caddesine çıkan yeni yol pazar meydanına çıkmaktadır .

Bu mevkiin transit yolu vasıtasile İstasyona kolay bağlanmaktadır. Burada pazarın toplu bir mevkide kurulmasına imkân bulunduğundan belediye murakabesi de kolay olacaktır .

Bugün alışılmış olan belediyenin önündeki bu pazar meydanında manifatura, meyva, sebze gibi zahire malların satışına müsaade edilebilecektir.

B — Daimi hal ve pazar meydanı:

Belediye meydanının temizliğini ihlâl etmiyecek mallar bu meydan üzerinde satılabilecek, sebze, yağ, peynir ve benzeri mallar da Kavakdibi sokağı kuzeyinde eski beton sundurmanın iskeleti etrafına inşa edilecek hal binasında satılacaktır. Bu halin etrafındaki meydanın kenarlarında yeni dükkânlar tanzim edilmiştir. Muhtelif gıda maddeleri bu dükkânlarda satılacak bu suretle yine bu mevkide toplanan bu maddelerin satışları kontrolü kolaylıkla temin edilebilecektir.

14 — Meydanlar:

a) İstasyon meydanı:

İstasyon meydanı halen tanzim edilmiş bir halde değildir. Şehre vasıl olanlara, Söke hakkında ilk fikri verecek, onların üzerinde ilk tesiri yapacak bu meydanın üzerinde durmak, tanzimine itina göstermek faydalı olur. Mevcut istasyon binasının şehir istikametindeki cihetine bir arkat getirilerek, köşeye bir saat kulesi yerleştirilmiştir.

Meydanın demiryolu kenarı bu suretle çevrildikten sonra karşı kenara yerleştirilmiş olan İstasyon oteli, şehre gelenler üzerinde iyi bir tesir temin edecektir.

Uzunçarşı caddesi istikametinde yol ağzına karşılıklı yerleştirilmiş olan kat evleri, yolcuları şehre doğru sevkedecektir.

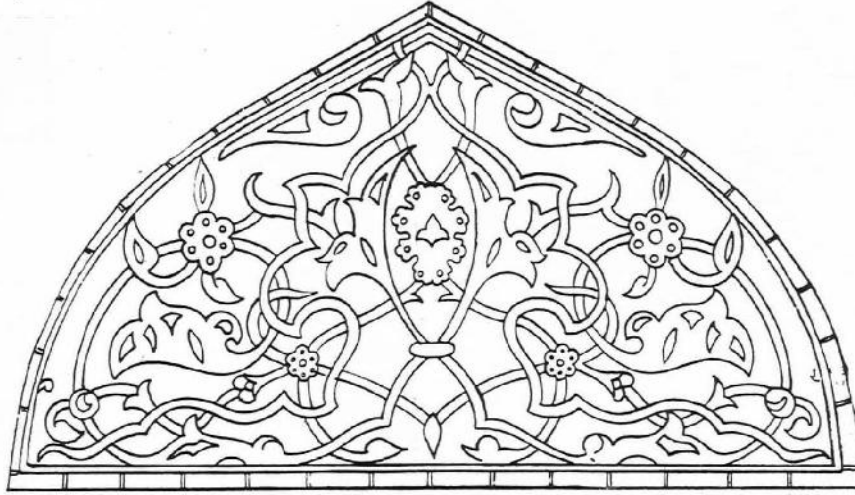
İstasyon binası ve otelin önlerinde nakil vasıtalarının bekliyeceği otoparklar ayrılmıştır. Bu meydana yine hükümete giden yol üzerinde halkevi kabul edilmiştir .

b) Belediye meydanı:

Eski hükümet binası belediyeye terkedilerek bu bina önünde belediye meydanı tanzim edilmiştir. Eski belediye binası da borsaya terkedilmiştir .

Büyük çınarın bulunduğu park ta bu meydana ilâve edilmiş, bu suretle meydan sahası büyütülmüştür. ,

(Devamı 213 üncü sayfada)

A. Raymond'un eserinden alınan bir örnek: Bursa'da Muradiye camii kapısı yanlarındaki pencereler üstündeki çini motifin ana çizgileri.

yoktur ve diğerlerinde de yoktur. Maalesef bütün meşhur kütüphane ve sanat enstitülerinin kitaplıklarına giren bu eserin içinde bari bir fotoğraf olsaydı muhakkak ki doğru bir örnek olabilirdi. Eser maalesef istifadeden mahrumdur. Bütün bu noktalar bilinmeyince eserin bir me haz olarak konulmasına devam olunacağı endişesidir ki bu satıları bize yazdırmıştır.

Doğu süslemesi de tıpkı Doğu dilerinden birisi gibidir. Biz nasıl ki yabancı bir dilden çevirdiğimiz bir metnin sahih olmasını ister ve bunda çok hassas davranırsak süsleme örneklerinde bu titizliği göstermeli ve bunun neresi benzememiş gibi indî bir mülâhaza ile gülünç bir mutalâa yürütmemelidir.

Hakikî sanat eserlerini maalesef medhü senâ ve hattâ tenkidde bu dile vâkıf omhyanların yapması hak-

ları da acı bir intibain husule gelmesine sebep olmaktadır. O tarihlerde bir gazetede müverrih rahmetli Necip Asım üstadımızın tezyinatımızın ana hatları ve notasıyla meşgul bulunmadığından yazdığı Şarkta İslâm sanatı makalesi bizi oradan bazı satırların buraya alınmasını menedecek kadar üzmüştür diyebiliriz. Birçok eserler vardır ki bunları behemehal literatürümüzden hariç bırakmalıyız. Usulü Mimarii Osmanî ve diğerleri de bu meyandadır. Bunların birer me haz olarak elde dolaşabilmesi tehlikesi hâlâ kaybolmamıştır. Mehazlarımızı da iyi seçmek lâzımdır ve yanlışlarına dikkat etmelidir. A. R. eseri öyle bir albümdür ki hiç birisinde doğru bir şekli, rengi ve aslına uyan, ciheti yoktur. Bazı eserler hakkında batıların gösterdikleri hassasiyet gibi bu eser de sanat tarihimizi yazacak amatörlerimizin elinde bir me haz olmaktan çıkmalıdır.

(Baş tarafı 211 inci sayfada)

c) Hükümet meydanı :

İstasyondan batıya giden yol nihayetine gelecek şekilde yeni hükümet meydanı tanzim edilmiş, şeref mevkiine hükümet binası getirilerek, meydanın sağ kenarına adliye binası yerleştirilmiştir. Meydanın sol kenarında bir arkat düşünülmüş, bu suretle meydanın bir kenarı çevrilmiştir. Meydanın merkezine, İstasyondan gelen caddenin mihrî üzerine gelecek şekilde bir milli anıt teklif edilmiş ve meydan döşemesi taş levhalarla örtülmüştür.

Söke şehri 1:2000 imar plânında muhtelif bölgelere düşen sahalardan ve bunların umumî sahaya nazaran % nisbetleri.

Yollar	37,90 Hektar	% 15,80
Meydanlar	2,52 »	1,05

Yeşil sahalardan	14,70 »	6,17
Eski mıntaka	39,23 »	16,30
Yeni mıntaka	29,64 »	12,40
Bağlar, sebze bahçeleri	27,01 »	11,30
Eski eserler	0,39 »	0,16
Ticaret bölgesi	5,52 »	2,32
Resmî, umumî binalar	2,24 »	0,93
Okullar	3,21 »	1,34
Sanayi bölgeleri	12,50 »	5,22
İstasyon tes.	3,80 »	1,58
Spor sahaları	5,34 »	2,22
İhtiyat sahaları	50 »	20,70

234 Hektar

Nehir v.s.	6	2,51
	240	100,00